

THE
MIGHTY

MARVEL
COMICS
GROUP

12¢ 139
IND APR

APPROVED
BY THE
COMICS
CODE
AUTHORITY

THOR

“TO DIE LIKE A GOD!”

USKANTO JANTO MYSTIIKKA

SUPERSANKARI- SARJAKUVISSA

Jo sana supersankari kertoo sarjakuvien edustamien hahmojen ominaisuuksista. Supersankarilla on kykyjä, joita tavallisilla ihmisillä ei ole muissa kuin unelmissaan. Kuka meistä ei joskus päiväunelmissaan kuvittelisi olevansa vahvempi, nokeampi ja taitavampi kuin toiset. Varsinkin kun joku on loukannut meitä, toivoisimme, että voisimme rökittää tuon meitä loukanneen törkimyksen niin näyttävästi, ettei kukaan enää koskaan uskaltaisi tulla pottuilemaan.

"Jalostettuina" nämä unelmamme jatkuisivat sankaritarinoina, joissa auttaisimme aina heikompiä ja sorrettuja ja meihin turvauduttaisiin hätäissä. Tästä ei ole kaukana maailman eri uskontojen jumalien avuksi pyytämisen tai katolinen pyhimysten suojelun rukoileminen. Ovatko siis supersankarit nykyajan jumalia?

Kaikkia uskontoja ja mytologioita jumalhahmoilla on aina alkuperä, josta kansojen perimätiedot osaavat kertoa. Niin myös supersankareilla. Tapoja tulla supersankariksi on yhtä paljon kuin supersankareita on keksitty. Tuhoutuvalta Krypton -planeetalta pakoon päässyt Teräsmies huomasi jo lapsena omistavansa yliluonnollisia kykyjä.

Hän pystyy lentämään, taivuttamaan teräspalkkeja, katsomaan ja kuulemaan esi-
neiden läpi etäisyyksienkään häiritsemättä. Nuori ja hintelä Steve Rogers muuttui legendaariseksi Kapteeni Amerikaksi seerumia nautittuaan. Radioaktiivisen hämähäkin pureman saanut Peter Parker muuttui Hämmästyttäväksi Hämähäkkimieheksi. Tässä siis vain muutamia.

Monia supersankareita alkoi syntyä myyttiseltä pohjalta. Tekijät alkoivat käyttää hyväkseen vanhoja jumaltaruja. Samalla supersankarisarjakuvien maailmankuvan alkoi saada uusia ulottuvuuksia.

Ennen supersankarit tyytyivät pääasiassa taistelemaan konnia ja luonnonvoimia vastaan tai sotimaan maailman suurissa sodissa. Supersankarien valikoiman lisääntymässä lisääntyivät myös myyttiset ainekset. Supersankarit alkoivat olla jälleensyntyneitä jumalia.

Skandinaaviset jumalat

Eräs Stan Leen ja Jack Kirbyn suosituimpia hahmoja oli skandinaivialainen ukkosenjumala Thor. Aluksi Marvelin Thor oli rampa lääkäri nimeltään Don Blake, joka löydettyään luolasta merkillisen vasaran muuttui tarunomaiseksi ukkosenjumalaksi. Lyömällä vasaraa maahan Blake saattoi muuttua Thoriksi ja taas halutessaan omaksi itsekseen.

Sitämukaa kuin tarina edistyi, Lee ja Kirby muokkasivat sarjaa lisäämällä siihen muita skandinaavisia jumaltarusta tuttuja hahmoja: Lokin oveluuden (myöh. pahuuden) jumalan, Odinin, ylijumalan, Sifin kauheuden jumalan, ym. Thor itse alkoi käyttää raamatullisen vanhahtavaa kieltä.

Mytologinen osuus rikastui liikaa, jotta oltaisiin voitu sallia tavallisten kuolevaisien näytellä näin suurta roolia. Thor-lehden numerossa 159 tekijät välttivät, että Thorin inhimillinen puoli olikin kuvitteellista, ei Thor itse.

Itse asiassa hän oli uhri juonittelulle, joilla hänet oli yritetty saada uskomaan olevansa todellisuudessa tavallinen ihminen. Kun Thorin polveutuminen oli kuninkaallinen ja jumalallinen (hän on pääjumala Odinin poika), ei taivaskaan asettanut hänelle rajoja.

Nyt koko skandinaavinen jumaltarusto lisättiin sarjaan: Balder, Volstagg, Fandral, Karnilla, Hela (kuoleman jumala) Hogan ja kaikki muut asettuivat sateenkaarisillan tuolle puolen muinaiseen Asgardiin.

Jumalien olemassaolo vielä nykyään perusteltiin siten, että näitä supersankareita pidettiin muinoin jumalina, mutta nykyään heistä ei tiedetä muuta kuin että he ovat supersankareita. Kristinuskon Jumalaa ei siis varsinaisesti syrjäytetä pakanajumalilla. Jos muinaiset ihmiset ovat pitäneet supersankareita jumalina, se on ollut heidän vi-
kansa.

Jumalhahmojen kirjo lisääntyi. Myös muinaiset kreikkalaiset ja egyptiläiset jumalat selitettiin supersankareiksi, joita muinaiskansat taivauksessaan palvelivat. Avengersien eli Kostajien hahmo Hercules on monia muutoksia läpikäynyt Olympoksen jumala". Syntyi myös kokonaan uusi mytologinen jumaltarusto The New Gods.

Supersankareihin liitetään tavan takaa määritelmä jumalallinen tai jumala. Jolleivät he itse väitä olevansa jumalia, niin muut

väittävät. Ihmenelosten hiljakkoin suomeksi ilmestyneessä seikkailussa Jumala maan päällä käsitellään aika kevyesti käsiteltä Jumala. Professori Randolph James kokeili itseensä keksimäänsä evoluutiokiihdytintä ja sai merkillisiä voimia. Hän rupesi vertaamaan itseään Jumalaan.

Löyhä käsite

Jumala on köyhä käsite supersankarisarjakuvissa. Jos jumalaksi käsitellään olento, jolla on niin sanottuja yliluonnollisia kykyjä, niin supersankarit täyttävät tämän kriteerin.

Uskontotieteessä jumala määritellään supranormaalksi persoonalliseksi olen-
noksi, jonka tahdosta ja toiminnasta ihmisen olemassaolo on ratkaisevasti riippuvainen. Tämä määritelmä pätee kaikkiin niihin uskontoihin, joissa uskotaan yhteen tai useampaan jumalaan.

Ovatko supersankarisarjakuvien ihmiset riippuvaisia supersankareista? Jokapäiväisessä elämässä supersankareilla ei ole mitään tekemistä tavallisten amerikkalaisten kanssa. Ihmiset eivät rukoile eivätkä harjoita mitään kulttia, jolla he yrittäisivät saavuttaa "jumalien" suosiota.

Supersankarit eivät askartelee jokapäiväisten huolien kanssa vaan suojelevat sen sijaan ihmiskuntaa ja maapalloa kaikilta ajateltavissa olevilta vaaroilta. Supersankarien tehtävänä on pitää loitolla kosmisen maailmankaikkeuden uhat, sodissa USA:n viholliset, tehdä tyhjiksi suurrikollisten ja pahojen supersankarien kauhistuttavat suunnitelmat ym.

Saatanan kautta Jumalan luo

Supersankarisarjakuvat kuitenkin ovat jossain määrin uskonnollisia omalaatuisella tavallaan. Onko niissä sitten tilaa meidän oikealle Jumalallemme, Pyhälle Kolmiyhteiselle Jumalallemme?

Selvimmän viittauksen Jumalaan saadaan viittauksista saatanaan. Kaikkein valaisevin esimerkki löytyy Defenders-lehdestä 111. Siinä Saatana väittää Patsy Walkeria eli Hellcattia tyttärekseen.

Saatana ja muut Helvetin hahmot muistuttavat ulkonäöltään keskiaikaisia uskomuksia pirujen ulkonäöstä. Tosin itse saatana on supersankarin hyvinmuodostunut vartalo (hän on supersankari), mutta sarvet, hehkuvat silmät, lepakon siivet ja suiput korvalehdet vastaavat keskiaikaista näkemystä pahan ulkomuodosta.

Keskustelussa Saatana kuvailee itseään. Käänän teille vapaasti ottaen keskustelusta.

Saatana: "Katso ympärillesi, Patsy, katso, miten pahalla on monenlaiset kasvat: Mefiston, Thogin, Asmodeuksen... Vaikka he ovatkin erilaisia muodoiltaan, heidän persoonallisuutensa ja valtansa ovat selkeitä ja yksilöllisiä. Kaikki saavat alkunsa minusta. Olen tietoisesti heidän kanssansa, vaikka he eivät edes itse tiedä sitä."

"Yhdessä me olemme pimeys, pahan ilmentymä, joka asuu koko ihmiskunnan sydämessä. Katso Patsy, me emme ole itenäisiä olentoja."

"Me olemme ihmiskunnan itsensä luomia olentoja, ihmiskunnan kollektiivisen alitajunnan ruumiillisia heijastuksia. Me olemme olemassa, koska ihmiskunta on olemassa. Tosiasiassa olemme ihmisen piimeän puolen ruumiillistumia."

Patsy: "Mutta Raamatusta sanotaan..."
Saatana: "Ai niin — Raamattu. Tarina enkelistä nimeltä Lucifer, jonka ERAS vihainen Jumala karkoitti taivaasta. Tuosta tarinasta otin yleisesti tunnetun nimen... parempi olla se, jonka ihminen HALUAA minun olevan."

"Mutta en ole SE saatana... jos sellainen olento on edes olemassa."

Saatana: "Mutta odotahan, on vielä yksi paholainen josta en ote kertonut sinulle, pahin kaikista!"

"Henkilökohtainen paholainen, jota jokainen ihminen raahaa perässään kuin toista varjoa. Tuota pahaa voi uhmata vain silloin kun siihen ei enää uskota, kun epätoivo ja itse-epäily antavat tietä itseluottamukseksi."

Epämääräinen jumaluus

Nämä keskustelunpötköt kertoivat hyvin paljon erään supersankarisarjakuvaan uskonnollisesta heijastuksesta. Jumalaa ei mainita suoraan nimeltä, vaan alkutehtäissään on käytetty epämääräistä artikkelia.

Näin saatiin taas eräs jumala, jonka luki- ja ehkä tunnistaa omakseen on hän sitten kristitty tai juutalainen. Raamatun Jumalaan ei haluta tulla uskalleta viitata suoraan.

Mielenkiintoinen on myös Saatana väite, että pahaa voi uhmata vain olemalla uskomatta pahaan. Hän tarkoittaa, että kysymys on epätoivosta ja itse-epäilystä. Vain näistä irtipääsemällä voi selviytyä. Luther pitää synneistä eräänä pahimpana juuri epätoivoa, koska pohjimmiltaan epätoivoinen ihminen ei luota Kaikkivaltiaan voimaan ja rakkauteen. Mistään tällaisesta tuskin on sarjakuvassa kysymys. Mieleen tulee lähinnä periamerikkalainen menestysideologia ja oman onnensa seppä-usko.

Patsy Walker eli **Hellcat** ei ole tavallinen supersankari. Hän on saanut superkykynsä harjoittelun ja koulutuksen avulla. Supersankarikoulutusta hän sai **Titaneilta**, puolijumalilta. **Patsy** tuntee Raamatun. Hänellä on kristityn (tai juutalaisen) perinteellinen käsitys pahan alkuperästä, jonka tarinan saatanaakin tunsi, muttei tunnustanut.

Myöskään saatanaa perinteisessä mielessä Saatana ei tunnustanut. Hän jopa epäili sen olemassaoloa. Sarjakuva ehkä halusi sanoutua irti mahdollisista väärinkäsityksistä aiheuttavista asioista. Supersankarien myyttinen maailmankuva on olevinaan kokonaan oman. Kaikki ei puhtaasti inhimilliset olennot ovat supersankareita, joita ihmiset palvovat jumalina, koska eivät voineet tai uskaltaneet tuhota heitä.

Parapsykologia ja supersankarit

Uskonnon ohella supersankarisarjakuvisa nousee esille parapsykologia. Parapsykologia tarkoittaa tutkimusta sellaisista psyykkisistä ilmiöistä, jotka jäävät olennaisesti tunnetun tieteellisten selitysperspektiivien ulkopuolelle (esim. telepatia, selvänäkisyys, psykokinesia ym.).

Supersankarisarjakuvat pursuavat mystiikkaa. Jo pelkästään sankarien ominaisuudet ovat mystisiä. Suurin osa mystisistä ominaisuuksista on silkkää mielikuvitusta, jolle paranormaaliin tieteelliset tutkijat eivät tiedä esimerkkiä tutkimuksissa havaituista ilmiöistä.

Parapsykologia ei tunne mitään vastinetä lentokyyville (paitsi levitaatioon, josta myöhemmin), tuleksi, jääksi, metalliksi muuttumiselle tai vaikkapa *herra Fantastisen* raajojen loputtomalle venymiskyvylle. Nämä ominaisuudet selitetään puhtaasti mielikuvituksen avulla, kuten räjähdysillä, seerumeilla, mutanteilla ja säteilyillä.

Doctor Strange eli suomalaisittain *tohtori Outo* hipaisee joskus läheltä tieteellistä parapsykologian tutkimusta. Tosin suurin osa tohtori Oudon mystiikkaa on vahvasti mielikuvituksella höystettyä, niin ettei tunnu olevan perusteita ruveta hakemaan tämänkään sarjakuvaan mystiikalle vertailukohdetta meidän kokemuspiiristämme saatavasta tiedosta.

Joka tapauksessa parapsykologia voi valaista joitakin asioita. Esimerkiksi "lentäminen" voidaan rinnastaa levitointiin, menetelmään, jolla ihminen keskittymällä kumoaa hetkeksi painovoiman ja nousee ilmaan. Ehkä **Jeesuksen** veden päällä kävely 2000 vuotta sitten oli tätä.

Reinkarnaatio

Jälleensyntymä eli reinkarnaatio vilahtelee sekini supersankarisarjakuissa. Traagisin tämän sortin tarina oli DC:n *Camelot 3000* -niminen minisarja, jossa kuningas Arthurin ajan onnettomat rakastavaiset *Tristan* ja *Isolde* ovat syntyneet uudelleen, molemmat naisiksi. He tuntevat toisensa henkisesti, mutta ruumiillisesti he ovat samaa sukupuolta.

Aikansa ristiriitoja selvitettyään pari päätyy lesbosuhteeseen. Taustalla häilyy teki- jän keksimä selitys homoseksuaalisuudelle: edellisen elämän sukupuoli voi vaikuttaa seuraavassakin.

Tieteellisesti jälleensyntymistä tutkitaan eräissä maailman johtavissa yliopistoissa. Kuuluisin tämän alan tutkija on Virginian yliopiston professori **Ian Stevenson**.

Myös aaveet kuuluvat sekä parapsykologiaan että sarjakuviin. Teräsmiehen toisen tekijän **Jerry Siegelin** ja **Bernard Bailyn** *The Spectre*, *Aave*, on murhattu yksityisessä, joka kostaa rikokset ja vääryydet. Aaveella ei ole fyysisiä esteitä: hän pystyy lentämään, kulkemaan kiinteän aineen lävitse, muuttamaan näkymättömäksi, lukemaan ajatukset suoraan ihmisten aivoista ja muuttamaan kokonaan. Klassinen käsitys aaveista, eikö totta.

Daimon Hellstrom — hyvän ja pahan taistelu

Defenders -sarjakuvassa mukana ollut, sittemmin oman lehtensä *The Son of Satan* saanut henkilö **Daimon Hellstrom** on ihmisen ja Saatanaan liittosta syntynyt poika. Hän joutui eroon vanhemmistaan jo pienessä, eikä tiennyt outoa alkuperäänsä ennen kuin luostarissa, jossa hän oli ollut kolme vuotta. Juuri kun hänet oltiin viikimässä papiksi, Saatana tuli ja ilmoitti Daimonille tämän alkuperän.

Kun Daimon vielä sai käsiinsä äitinsä päiväkirjan, jossa äiti syyttää tuhostaan miestänsä, Saatanaa, Daimon vannoo kostavansa isälleen, jota vihaa. Päivisin Daimon on uskovainen mies, mutta öisin hänen saatanaallinen puolensa saa vallan. Daimonissa riehuvat kaksi vastakkaista voimaa (kuten melssä ihmisissäkin), joista kuitenkin hyvä on vahvempi (ja myös viha).

Daimonin suoja Saatanaa vastaan on *netheranium* (eli Jumalan voima, kuten todellisuudessa), joka tekee Saatanaa heikoksi (outoa kyllä *netheranium* ei tee heikoksi Daimonia, jolla kuitenkin on isänsä kyvyt).

Helvetti on sarjakuvassa olemuksellisesti samanlainen kuin uskonnollisessa perinteessä, mutta perusteet Helvettiin joutumiseen ovat erilaiset. Sarjakuvaan Saatanaa väittää Helvettiin, eli omaan valtakuntaansa joutuvan ne, jotka eivät usko Saatanaan. Tässä ristiriita Raamatun kanssa on kaikkien selvä. Vaikka sarjakuvassa on kirkko, luostarilaitos ym. kristinuskoon viittaavaa, kirkon oppi unohdetaan täysin.

Golgata uudelleen

Kuten jo aiemmin mainitsin, Defenders -sarjakuva painiskelee pahan ongelman kanssa. Lehden numerossa 105 saatana oma lihallinen poika Daimon Hellstrom on joutumaisillaan ristiinnaulituksi. Kohtaus alkaa, kun Daimon raahaa olallaan ristiä josta on tehty demoneista. Matkalla hän uupuu ja toiset demonit auttavat kantamisessa.

Risti pystytetään kukkulalle (vrt. *Golgota*). Daimonin isä ilmestyy paikalle ja sanoo pojalleen, että Daimon nautitaan ristiin, jossa hän on kuoleva hitaan ja tuskallisen kuoleman ja nouseva kolmantena päivänä kuolleista hallitakseen hänen kanssaan ikuisesti.

Uupuneena Daimon ensin suostuu, mutta kapinoi kohtaa. Hän ei suostu ristiinnaulitsemiseen, koska pitää sitä pyhäinhäväistykseenä!

Myöhemmin Daimon keskustelelee isänsä kanssa. Tässä taas vapaa käänkö:

Daimon: "Isä, kuten kerran aikaisemmin maan päällä sanoin olen kulkenut tieltä loppuun. Tapa minut, jos sinun on se tehtävä, tee ruumiillani mitä haluat, mutta sieluni on ikuisesti vapaa sinun vallastasi."

"Nämä viimeiset koettelemuksen kaudet ovat jalostaneet sielunani enemmän kuin koskaan, ja opettaneet itsestäni asioita, joita en ennen tiennyt. Mutta nyt tiedän."

"Aion kulkea säädyllisyyden tietä, vaati- koon kulkeminen sitten millaisia voimaponnistuksia tai millaisen hinnan tahansa."

Saatana: "Tietenkin Daimon. Siksi juuri toin sinut tänne. Sillä olet huojunut liian kauan kahden äärimmäisyyden rajalla. Olet viimein valinnut, ja olet valinnut viisaasti!"

Daimon: "Viisaasti! *Sinäkö* sanot minun valinneen viisaasti, kun otin hyvän pahan sijaan?"

Saatana: "Samoin kuin sinun sielussasi on vastakohtien kamppailua, samoin sitä on kaikissa luoduissa. Jokaisessa ihmisessä on monet kasvot kaikkein korkeimmasta kaikkein alhaisimpaan. Ja vaikka olen alhaimman ruumiillisistama, on minullakin lukemattomat kasvot, lukemattomasti nimiä."

Minulla on myös vastakkaiset kasvot."

Daimon häikäistyy uskomattoman kirkkauden edessä.

Daimon: "Kuinka tämä voi olla mahdollista?"

Saatana: "Pahuudella oli tehtävänsä luomistyössä. Tehtävä oli yhtä tärkeä kuin valon työ. Ihminen kehittyi yhtä paljon vastatoimien kuin myötäkäymisten myötä. Kärsimys on yhtä opettavaista kuin siunaus. Kipu sokaisee ihmisen tältä totuudelta, mutta totuus se on silti. Hyvä ja paha palvelevat yhtä ja samaa *luonnon olentoa*."

"Silti minulla on osani näytelmässä... sinulla omasi. Me olemme veriviholliset. Meidän on taisteltava toisiamme vastaan ikuisesti."

Supersankarien teologiaa

Tässä oli teologiaa supersankarisarjakuviin tapaan. Tekijälle pahan ongelma on ollut läheinen, ja hän on ilmeisesti löytänyt oman vastauksensa. Daimon Hellstromille oli käydä kuin Kristukselle.

Jeesus nautittiin ristiin, hän nousi kolmantena päivänä kuolleista ja nousi Isän rinnalle hallitsemaan. Samoin oli käydä Saatana pojalle, sillä erotuksella, että isä ei olisi ollut hyvä Jumala, vaan Pimeyden herra.

Daimon kieltäytyi. Ehkä hän tiesi, ettei saatanaalla ollut tulevaisuutta. Raamatustahan ennustetaan Pahan kukistaminen ai-

THE SON OF

SATAN™

FATHER!
STAND YOU
BACK!!

YOU SHALL
NOT INVADE
THE EARTH--
EXCEPT OVER
THE BODY OF
**YOUR OWN
SON!**

THEN--
**SO BE
IT!**

WHEN THE
DEVIL
STALKS THE EARTH!

ojen lopussa. Siksi hän valitsi ihmisen
osan, saadakseen toivon pelastuksesta.

Raamatun mukaista uskonnonopetusta
Saatan antaa sanoessaan, että pahan ja
kivun viimeinen päämäärä on aina siunaus.
Ikuinen olento, joka epäilemättä tarkoittaa
Jumalaa, on kaiken Herra, pahankin. *Jobin*
kirja lienee ollut tekijälle innoituksen lähde
tuota jaksoa käsikirjoitettaessa.

Mitä sanoo Raamattu? Sarjakuvan Saa-
tana väittää jo luomisessa olleensa Juma-
lan "työtoveri". Luomiskertomus, 1 Moos.,
ei tunne Jumalan rinnalla ketään toista.

Kun Jumalan luoma jokainen yksityis-
kohta tuli valmiiksi, Hän totesi, että se oli
hyvä. Paha tuli maan päälle Raamatun mu-
kaan enkeli *Lusiferin* kapinan myötä (siihen
Saatanan itse aiemmin viittasi, pitäen sitä
tarunä).

Tässä on aika jännittävä dilemma: ruu-
miillistunut kuvitteellinen paha kieltää teo-
logisen persifoinituneen pahan. Muuten
saatanan sellitykset vastoinkäymisten ja jo-
pa pahan kyvystä palvella hyvää sopivat hy-
vin Raamatun opetukseen.

Outoa oli myös Saatanan muuttuminen
kirkkaudeksi (Jumalaksi). Saatanan muistut-
taa siitä, että kaikilla luoduilla olennoilla
on hyvät ja pahat puolensa. Täten siis Saa-
tana tunnustaa olevansa luotu, ja joutuu
ristiriitaan aikaisemman väittämänsä kans-
sa. Jos Saatanan oli mukana luomisessa,
hän ei olisi luotu, vaan samaa olemusta
kuin Isä, Poika ja Henki. Ja nimenomaan si-
tä hän ei voi olla.

Daimon sen sijaan tunnustaa Kristuksen.
Kun Daimon aiotaan nautata ristiin, hän tui-
kitsee aikomuksen pyhäinhävältykseksi.

Missä Kristus?

Saatanan siis on supersankarisarjakuvis-
sa, mutta missä on Kristus? Ainoita kris-
tuksia ovat näköjään supersankarit. Sel-
vimmin samankaltaisuuden näkee Teräs-
miehen ja Jeesuksen ulkoisissa yhtäläi-
syyksissä.

Teräsmies elää kuin ihminen, mutta ei
ole ihminen, vaan ylempi olento toiselta
planeetalta (vrt. taivas). Teräsmiehen kas-
vattavanhemmat *Jonathan* ja *Martha* muis-
tuttavat *Joosefista* ja *Mariasta* (heidän al-
kuperäiset nimensähän olivat *John* ja *Mary*),
joiden hoteista Teräsmies lähtee vapahta-
maan maailmaa pahoista ihmisistä.

Myös Kristus tuli pelastamaan pahalta,
mutta se paha hallitsee jokaisen sisällä ei-
kä sitä voiteta väkivallalla. Teräsmies käy-
tää ihmisen ainoa tuntemaa tapaa raivata
paha (jota ei havaita itsessä), väkivaltaa.

Toinen seikka, mikä osoittaa, että super-
sankarit, kuten useat muutkin sarjakuva-
sankarit, ovat itsessään jumalia on heidän
yliolomaisuutensa muihin ihmisiin nähden
ja sen antama oikeus päättää elämästä ja
kuolemasta. Sarjakuvahahmoilla on har-
voin, isä, perhe tai Jumala, jolle ollaan teo-
ista vastuullisia.

Jumalaa ei tarvita! Sanoma on selvä: ih-
minen on hyvä vain, jos hän on riippumaton,
voimakkaampi ja älykkäämpi kuin
muut. Heikoille ei ole tilaa (toisin kuin kris-
tinuskossa, jossa juuri heikot ovat erityisa-
semassa). Uskonto ei kuulu "aikuisen" län-
simaisen kulttuurin kuvioihin. Vain vahvat
voivat ja saavat pitää yhteiskuntaa ja yksi-
löä uhkaavat muutokset, riistot ja pahan
voimat kaukana. Mikään ei muutu, kuolema
ei tuota surua, sankari on ikinuori ja kuole-
maton.

"THE JOB DONE, I FLEW LORI TO HER TRAILER HOME AND
EXPLAINED HOW I GUESSED THE TRUTH ABOUT HER..."

WHEN I SAW NO BED HERE, THE
FANTASTIC THOUGHT OCCURRED TO
ME THAT YOU DIDN'T NEED ONE--
BECAUSE YOU SLEPT IN THAT SALT
WATER TANK! I KNEW ONLY A MERMAID
COULD DO THAT!

IT'S TRUE...
I'M A CREATURE
OF THE SEA--

"TO REMAIN IN PERFECT HEALTH, MY
BODY MUST BE IMMERSSED IN SALT
WATER AT LEAST TEN HOURS A DAY--
THAT'S WHY I HAD TO RETURN HERE
EVERY NIGHT AT EIGHT! YOU SEE--MY
HOME IS THE SUNKEN ISLAND KNOWN
AS ATLANTIS."

I GUESSED
THAT FAST--

ORIGINALLY, MY PEOPLE LIVED ON ANCIENT ATLANTIS,
AND WHEN OUR SCIENTISTS LEARNED OUR ISLAND
WAS SINKING INTO THE SEA, THEY CONSTRUCTED A HUGE
GLASS DOME...

DO NOT LOSE HEART! ATLANTIS
HAS SUNK--BUT ATLANTIS IS NOT
DEAD! THE DOME SHALL KEEP
OUT THE SEA!

JUST AS I
GUESSED--
THAT OCTOPUS
DIDN'T HARM
YOU BECAUSE
YOU "TALKED"
TO IT!

YES, I PROJECTED MY THOUGHT-
WAVES TO IT, BECAUSE "TALKING"
IS IMPOSSIBLE UNDERWATER,
WE SEA-PEOPLE HAVE MASTERED
THE ART OF READING MINDS!
TELEPATHY ENABLED ME
TO LEARN YOUR SECRET
IDENTITY!

"THEN, ONE DAY, OUR SCIENTISTS FOUND A WAY TO CONVERT US
INTO A RACE OF MERMEN AND MERMAIDS--AND SO WE TRULY
BECAME A NEW RACE UNDER THE SEA!"

SMASH THE DOME!
WE DO NOT NEED IT ANY
LONGER! FROM NOW ON
THE SEA IS OUR HOME!

BUT ONCE EVERY HUNDRED
YEARS, ONE OF US IS CHOSEN
TO RETURN TO THE UPPER
WORLD TO LEARN OF THE SURFACE
PEOPLE'S PROGRESS! THIS TIME
I WAS CHOSEN, AND THOUGH I
LOVE YOU, I MUST NOW RETURN
TO MY PEOPLE!

YES, LORI--I-I
UNDERSTAND!
I'LL CARRY YOU
TO THE SEA NOW.

Löytyykö messiasta?

Tästäkin kaikesta on tietenkin poikkeuk-
set (esim. *Phenix*). On myös muistettava, et-
tä Comics code todennäköisesti hillitsi ha-
luja sekoittaa Pyhää sarjakuvaan. Toinen
vaikuttava asia oli varmasti II maailmanso-
ta, joka oli supersankarien huippukausi.
Sodan tunnelmat ruokkivat mielikuvitusta
toiveilla kyetä nujertamaan vihollinen vaika
superolennon avulla.

Tärkeintä on kuitenkin muistaa, että suu-
ri osa tekijöistä on juutalaisia, joille messi-
as ehkä eniten voisi tuottaa mielikuvia Terä-
smiehen kaltaisesta olennoista (Kristus-
tahan he eivät tunnusta muuna kuin korkeinta
profeettana). Tosiuskova juutalainen ei sekoita
Jumalaa edes pelkkänä nimenä sarjakuvaan, kun
jopa Raamattu lu-
kiassa Jumalasta käytetään kiertoilmai-
sua.

Mutta juutalainen tai kristitty tekijä, su-
persankari on kuitenkin eräänlainen jumal-
olento — pakanallinen tai heijastuma kris-
tinuskon tai juutalaisuuden syövereistä.
Lienee eniten lukijan asia nimetä sankari
oman sisäisen uskontonsa tai vain mieliku-
vituksensa mukaan jumalolennoksi tai vain
— supersankariksi.

Teräsmies joutuu teke-
misiin Atlantiksen tarun
kanssa. Usko
Atlantiksen muinaiseen
olemassaoloon ja
sijaintiin on
fiedemiesten
kiistelyn alaisena.